

KÉPZŐMŰVÉSZETI TAGOZAT

Helyi tanterv

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnázium és Kollégium
6400 Kiskunhalas, Kossuth u. 14. Tel: 77/421-215 OM: 027956

KÉPZŐMŰVÉSZETI TAGOZAT

Helyi tanterv

A tanterv 9-10. évfolyamokban heti 1, évi 35-35 tanórára készült.
11. osztályban heti 2 összevont órára, éves szinten 70 tanórára,
ill. 12. osztályban heti 2 összevont órára, évi 60 tanórára íródott
a művészeti tagozat számára.

E tanterv a 2019-es helyi tanterv módosítása. Készítette:

Rácz-Fodor Katalin grafikusművész, művészi-rajz tanár

Véleményezte és a nevelőtestület számára elfogadásra javasolta:

Szabó Ferenc gimnáziumigazgató

2023.

Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnázium és Kollégium

KÉPZŐMŰVÉSZETI TAGOZAT - - - - - HELYI TANTERV

MISSION

possible

A MŰVÉSZET, MINT A VILÁGLÁTÁS, AZ ÖNKIFEJEZÉS ÉS A TÁRSADALMI LÉT ESZKÖZE, AZ EMBERISÉG, A CIVILIZÁCIÓ KÖZÖS, KOMMUNIKATÍV NYELVE ÉS JÖVŐJE

A Kiskunhalasi Református Kollégium Szilády Áron Gimnázium és Kollégium képzőművészet tagozata a vizuális síkművészet három szakterülete alapján, e három, szorosan összekapcsolódó művészeti ág segítségével kívánja oktatási, nevelési céljait megvalósítani. E három kifejezési eszköz a **SZABADKÉZI RAJZ**, mint az összes sík-és térbeli művészet alapja, meghatározója, és forrása. Mindennek csúcsa a **KÉPGRAFIKA**, a szabadkézi rajz legkiforrottabb minősége, a grafikának a tisztán képzőművészetek közé sorolt szakága, ahol a rajz, mint önálló mű vizualizálódik, valamint a **TERVEZŐGRAFIKA**, amely egyként képző- és iparművészet, és amelyben a rajz, a megvalósuló alkotás terveként jelenik meg.

Feladatunk magas szintű vizuális érzékeléssel, értékeléssel, önálló véleményalkotással, igényes megvalósítási készségekkel bíró, önálló egyéniségek kibontakoztatása. Elhivatottak vagyunk a kollektív feladatokra motivált és alkalmas, a probléma megoldásokban egymást támogató közösség létre-segítésében. Különös figyelemmel és empátiával kívánjuk a tehetséges diákokat felismerni, fejlődésük kibontakozását segíteni, fejlődési igényeiket támogatni és erősíteni.

Nem titkolt célunk a rajzi és a grafikai képzést - a szakmai tudást - kibővíteni a vizuális művészetek tágabb körére, éppúgy a társművészetek, mint az általános műveltség, a kultúra és a tudomány kapcsolódó, vizuális szemléletet erősítő területei irányába. Így a speciális ismeretek befogadásán túl a tanulók képessé lehetnek a szakmai, vizuális, látványhoz és szemponthoz kötődő törvényszerűségeket egységes szemléletben, a valóság egészében látni, fizikai, gondolati és lelki síkon is megtapasztalni, megérteni, befogadni és elfogadni.

tantárgyi bevezető

A **természet** megfigyelése, az összefüggések elméleti megértése, a technikák megismerése, akkor válik csak hasznos, valós tudássá, ha belső késztetésből adódó, szorgalmas gyakorlás által készségszintre emelkedik a rajzi, képi kommunikáció képessége. Ennek érdekében igyekszünk elmélyíteni a diákok koncentráció képességét, és korosztályuknak valamint egyéniségünknek megfelelően - nem csak szorosán a művészet eszköztárából merített - kreatív feladatokkal inspirálni őket.

A **természetben** megfigyelt felületek, a felület és a szerkezet viszonyának megértése, a szerkezet, mint geometrikus, ill. absztrakt forma, és végül a szerkezetből önállóan, harmonikusan felépített felület létrehozása, mint egymás utáni létrafokok, összekapcsolják és visszakapcsolják a négyéves munkát. Egységes szemléletű, jól áttekinthető struktúrájú, egymásra épülő feladatokkal ösztönözzük a diákokat a kísérletezésre, a tartalom és a forma, az üzenet és a látvány viszonyának felismerésére.

Így a **természetes** és vizuális rendező elvek ismeretének birtokában, az esztétikai látásmód fejlődésével, a figyelem és a fegyelem személyiségjeggyé való beépülésével, tanítványaink otthon lehetnek a képzőművészet világában. Otthon a Világban, pozitív erővel feltöltődve a fantázia kibontása, a képzeletnek forma- és tartalomteremtő eszközként való használata, az önazonosság tudatosítása, a felfedezés katartikus megélése, az alkotás élményének öröme, a tapasztalat útján szerzett tudás és az intuitív rátalálás, a teremtett világ szépségére való rácsodálkozás képessége által.

A **természettudományi** laboratóriumban kialakított két napfényes műteremből elköltöztetvén – a tárgy- és térábrázolásnak, a modell utáni portré és figurális ábrázolásnak teret adó Leonardo rajzterem, valamint a természettanulmány jellegű csendéleteknek, a grafikai munkáknak, a rajzasztaloknál készített pasztell- és akvarellképeknek, a szerkesztési feladatoknak helyet biztosító Dürer grafikai műhely megszüntével - az új tanterem lehetőségeihez igazítom a tantervet

HÁTTÉR

backstage

A SZEMÉLYES ATTITÚD KIALAKÍTÁSA

A képzőművészeti tagozaton elsődleges célunk a diákok kreatív énjének kibontása, megerősítése, és hogy e kreativitásukat a közösen, közösségben megszülető világvéleményünk pointillista vásznát felépítő, alakító színpadként lássák, ne a „művészlélekre” gyakran ráfogott és ráhagyott szétszórtságként, magányosságként, kívülállóságként éljék meg. Ezért a szakmai gyakorlatokban bővelkedő, szakelméleti tudással fűszerezett feladatok során az ismeretanyag befogadását, a csapatszellem virágba borulását fejlesztő- és társasjátékokkal (is) kívánjuk segíteni. A tagozatos diákok kreativitásának fejlődése nemcsak célja a művészeti oktatásnak, de annak elengedhetetlen háttéréül is szolgál. A négy tanéves képzésben a kreativitás fejlesztését az alábbi lépcsőfokokon haladva szeretnénk elérni:

FELADATOK:

1. évfolyam

A KREATIVITÁS MEGALAPOZÁSA

2. évfolyam

A KREATÍV SZEMLÉLÉS, MEGFIGYELÉS FEJLESZTÉSE

3. évfolyam

A KREATÍV GONDOLKODÁS ÉS KIFEJEZÉS MEGVALÓSÍTÁSA

4. évfolyam

A KREATIVITÁSBAN REJLŐ LEHETŐSÉGEK ÉS EREDMÉNYEK FELFEDEZÉSE

ESZKÖZÖK:

A kreativitás megerősítését kitűnően előmozdítják a rajzi és festő eszközök, anyagok használati lehetőségeinek megismerése, rutin-szerűvé válása. Úgy, mint a grafitceruza, grafitrúd, égetett és préselt szén, különféle természetes színű pitt kréták, fehér ceruza, ezüst rúd, monokróm tónus-skálájú filctoll készlet, tus, tinta, ecolin, akvarell és akril festék, porpasztell kréta, színes tűfilc, ecsetfilc, színes ceruza, akvarell ceruza, pasztell ceruza...

FEJLESZTŐ JÁTÉKOK:

A fejlődéshez kiváló segítséget nyújtanak a fejlesztő eszközök, játékok, amelyek mind egyéni-
leg, mind társas formában ösztönzik a tanulók kreativitásának megerősödését. A fellelhető
eszközök alkalmasak az alábbi témakörökbe sorolt különböző készségek kibontakoztatásában
közreműködni, nemcsak a kreativitást erősítik, de sok oldalról támogatják a képzőművészeti
szemlélődés, alkotás fejlődését. Fejleszthető a segítségükkel például:

- a kreativitás, az inspiráció, az intuíció,
- a kézügyesség, a finommotorikus képesség,
- a térlátás, a gondolati tervezés,
- az absztrakció, a pozitivitás,
- a színösszhang felismerése,
- a memória, forma- ábra-, tónus- és szín-memória.

SZÍNTÉR

polihisztória

A SZÍNES, SOKOLDALÚ, KOMPLEX EGYÉNISÉGEK KREATIVITÁSÁN ALAPULÓ, AZ ALKOTÓERŐT ÉS TEREMTŐKÉPESSÉGET FEJLESZTŐ GAZDAG KULTURÁLIS ESZKÖZTÁR MEGISMERÉSE, GYAKORLÁSA

A képzőművészeti tagozat négy tanéves képzése során évente egy-egy témára összpontosítunk. Ezen témák az egész tanévet felölelve kerülnek kibontásra, feldolgozásra. Így a téma órakerete megegyezik az adott tanévben megvalósítható tagozatos tanórák számával, ami terv szerint az első két évben 35-35, a harmadik középiskolai évben 70, majd a végzős évfolyamon 60 órát jelent.

FŐTÉMA MŰVÉSZI RAJZ ÉS GRAFIKA

ÉVES TÉMÁK

9. évfolyam **A MŰVÉSZI RAJZ TECHNIKÁI és ESZKÖZEI**
- természeti környezet
  - színek, tónusok, formák
10. évfolyam **TÁRGY és TÉRÁBÁRZOLÁS - SZABADKÉZI RAJZ**
- épített környezet
  - perspektíva, arányok, irányok
11. évfolyam **EMBERÁBÁRZOLÁS - SZABADKÉZI RAJZ**
- portré és egészalak
  - kompozíció, anatómia
12. évfolyam **ÖNÁLLÓ PROGRAM / PORTFÓLIÓ**
- képregény, tervezőgrafika és tárgyalás
  - a rajz, mint egyedi grafika, és mint terv

KAPCSOLÓDÓ ELEMEEK

A fő téma beépülését elmélyítendő kapcsolódó elemek ismeretével is megerősítjük diákjainkat. Ezek a **BETŰRAJZ**, ahol a betűismeret különböző részeit járjuk be, a szépírás, kalligráfia, typográfia mezőit, a **KÉZMÍVESSÉG**, amikor a kézügyességre, az eszközök mives, stílusos, igényes használatára oktatjuk a fiatalokat. **FÉNY KÉPEK** címszó alatt találjuk a fényviszonyoknak, a fényekből-árnyakból adódó tónusgazdagságnak és a látható fény hullámhosszainak, azaz a színeknek a megfigyelését és rögzítését a képeken. **TÁRGYALÁS** elemként a téma tárgyakban megmutatózó és tárgyként megalkotható voltát értjük, a **PERSPEKTÍVÁK** pedig azon reményeink, távlati terveink, miszerint tanítványainknak sikerül a képzőművészek / képzőművészet legnehezebb feladatát megoldaniuk, sikerül a sokdimenziós világunk térbeliségét síkon megjelenő képpé varázsolni.

Ezen kapcsolódó elemek – amelyek nem csak a témához, de egymáshoz is kötődnek – nem külön egységekként, hanem az éves témára épülve, azt segítve, az adott konkrét feladat technikai megvalósítását hivatottak előmozdítani. Így minden tanórán, más-más arányban vannak jelen.

BETŰRAJZ	a betű, mint rajzi elem, a szó, mint rajzolat, a szókapcsolat, a mondat, a bekezdés, mint kép
KÉZMÍVESSÉG	a kéztartás a rajzeszközök használatakor, az eszköz fogásának helyei, módjai, a rajzeszközök használat közbeni mozgásának mikéntjei
FÉNY KÉPEK	a fény, mint hullámhossz, a fény, mint tónus a fény, mint a látás és láttatás legfőbb hordozója
TÁRGYALÁS	a tárgy, mint használati eszköz, a tárgy, mint esztétikai minőség, az esztétika, mint a praktikum egyik legbölcsebb mutatója
PERSPEKTÍVÁK	a szemmagasság, a külvilág érzékelésének meghatározója a nézőpont, mint visszakövethető gyakorlati - viszonyítási pont az aktuális téridőpont, az alkotó fizikai és mentális állapotának vetítője

ERŐTÉR

katarzis

MEGÉLT ÉLMÉNYEK, REMÉLT EREDMÉNYEK, ELÉRNI KÍVÁNT CÉLOK

9. évfolyam - **ALAPOZÁS**

Belső világunk és természetes környezetünk befolyásoktól mentes megélése, gondos, szabatos és színes megfogalmazása, kivetítése. A közlés jelentősége, annak megformálásának lehetőségei.

A belső és külső valóság leíró, elbeszélő jellegű, teljességre törekvő tolmácsolása.

10. évfolyam - **FEJLESZTÉS**

Az ember által megformált környezet egységként való megélése, részeinek ezen egységhez, egymáshoz és önmagukon belüli arányainak megfigyelése; átgondolt, megkomponált rögzítése.

A fizikai valóság összeszedett, lényegre törő, előítéletektől mentes, objektív ábrázolása.

11. évfolyam - **MEGVALÓSÍTÁS**

Saját helyzetünk, a tér-időben elfoglalt helyünk szerepének, nézőpontunk fontosságának felismerése, pontosságának megélése.

Kivetítés és befogadás összhangjának megteremtése.

A látvány személyes gondolatokkal, érzelmekkel megerősített visszatükrözése.

12. évfolyam - **EREDMÉNY**

Belső késztetésből ill. külső elvárásaként adott feladat megvalósítása, jövőbeni önmagunk, feladat- és problémamegoldó készségünk fejlesztése.

Egyedi indulópontok keresése, egyetlen, közös cél elérésének reményében.

Elvonatkoztatás a fizikai valóság köznapi értelemben vett egészének másolásától.

A gondolat ritmussá, vonallá, rajzolattá lényegítése.

A lényeg jellé való egyszerűsítése / felerősítése absztrakció által.

9. évfolyam

tantárgyi tartalom

HÁTTÉR - A SZEMÉLYES ATTITÚD KIALAKÍTÁSA

A KREATIVITÁS MEGALAPOZÁSA

- A) önkifejezés, önismeret, önkontrol, önreflexió
- B) csoporttudat, közös gondolkodás, támogató – kritikus kommunikáció, rácsodálkozás az együtt rezdülés nyomán kialakuló váratlan, alternatív lehetőségekre

SZÍNTÉR – FŐTÉMA

A MŰVÉSZI RAJZ TECHNIKÁI és ESZKÖZEI - természeti környezet

A színek és tónusok kapuját szélesre tárva indulunk a képzőművészet és az Univerzum színes világának felfedezését megcélzó utunkra. A korosztályi sajátosságok szem előtt tartásával, a tagozat diákjait külső és belső világuk feltérképezésére, előítéletmentes, objektív megfigyelésére, és elsődlegesen esztétikai aspektusú megközelítésére, megértésére hívjuk.

Számos olyan technikát sajátítunk el, amelyek mind a művészi rajz, mind a festészet, mind a grafika területén segítségünkre lesznek ebben a tanévben és a későbbiek során is. Az eszközök használatát természeti formák és belőlük kialakított csendéletek rajzolásán ismerjük meg. Rajzolunk szabadterén, természetes környezetükben növényeket, növényi részleteket, ill. megörökítjük a tanterem falai között a levelek, virágok, termések, zöldségek és gyümölcsök színeit, formáit és tónusait, azok különbözőségei, egymásra hatását...

Mind a tónusos, mind a színes technikák készsége szintre fejlesztését gyakorolással biztosítjuk. A feladatok megoldása nem igényel előképzettséget, eredményes megvalósításukat az alkalmassági vizsgán való megfelelés biztosítja.

ismeretek, fejlesztési követelmények**A MŰVÉSZI RAJZ TECHNIKÁI és ESZKÖZEI - színek, tónusok, formák****I. SZÍNES RAJZOLÁS ÉS FESTÉS**

színes technikák, eszközök, színkör, színszalag
 színtan, fénytan, színkeverés, festészeti technikák
 színhőmérséklet, színintenzitás, tört színek
 fedő és lazúros festékek
 színkeverés a palettán, összemosás a papíron, optikai színkeverés
 EGYIPTOM, KRÉTA, RÓMA síkművészete / IMPRESSZIONIZMUS

II. TÓNUSOS RAJZOLÁS ÉS FESTÉS

fekete-fehér technikák, eszközök, tónusskála
 fény-árnyék viszonyok, párhuzamos és egy pontos megvilágítás
 fény, visszavert fény, csúc fény / árnyék, félárnyék, önárnyék
 monokróm rajzolás és festés
 tónushatárok, tónusátmenetek, kontúr
 FEKETE-FEHÉR fényképek és filmek / NÉMETALFÖLDI RAJZMŰVÉSZET

kapcsolódási pontok**SZABAD STÍLUSÚ SZÓBELI ÉS KÉZÍRÁSOS KIFEJEZÉS – próza**

1. **MESE** – egyéni és csoportos kreatív írásgyakorlatok
 szóbeli és írott fogalmazások
 képek, választott szavak, elkezdett történetek segítségével
2. **DRÁMA, FIZIKA / IRODALOM**
 mesék, szereplők / karakterek tervezése
 összeadó és kivonó színkeverés, a fény természete, prizma
 hármas egység: kiindulópont (bevezetés), út (tárgyalás), cél (befejezés)

kulcsfogalmak

elsődleges és másodlagos színek, kiegészítő színek,
összeadó színkeverés, optikai színkeverés
minőségi-, mennyiségi-, komplementer-kontraszt
tónus, felület, kontúr

ALLEGÓRIA**ajánlott irodalom**

Lázár Ervin, Esopus és La Fontaine meséi, magyar népmesék, egyiptomi mitológia, görög mondák, római regék, Nepp József, Ternovszky Béla: Mézga család, Szabó Attila: Le a cipővel, Goethe és Johannes Itten színtan könyve, Leonardo Da Vinci kéziratái, Szabó Attila: Művészet-történet vázlatokban / képekben

értékelési szempontok:

A képzőművészeti tagozaton az értékelés a megvalósuló alkotások alapján, azok minősége, mennyisége szerint történik. Mivel nem művészek nevelése a cél, így nem az alkotások művészi színvonalát, hanem a létrehozásukba fektetett energiát, szorgalmat, a fejlődés ütemét értékeljük, 9. osztályban elsősorban az őszinteséget, a lelkesedést, a motiváltságot.

A továbbhaladási feltétele:

Amennyiben a diák tagozatos órákon való aktív részvételét nyugtázó érdemjegyeinek átlaga megfelelő, tehát várhatóan továbbra is képes lesz lépést tartani csoporttársaival, a továbbhaladás automatikus. Ellenkező esetben - egyedi elbírálás alapján - a diáknak lehetősége van egy javító vizsgán részt vennie.

Megjegyzés:

Azon okokból, hogy az e tagozatra járó diákoknak ne érezzék igazságtalannak, hogy több órájuk van, mint osztálytársaiknak; hogy a többi diák szülei ne legyenek elégedetlenek, hogy gyermekeiknek lyukasórája van a rajzosok többletórája miatt; valamint az órarend összeállítását könnyítendő, 9-10. osztályban immár heti egy tanórán zajlik a képzés. Így az első két évben a két alap rajzórán kívül egy tagozatos óra lesz. Mivel a 11. és 12. osztályokban nincs rajz/vizuális kultúra oktatás, nekik marad a dupla képzőművészeti óra.

10. évfolyam

tantárgyi tartalom

HÁTTÉR - A SZEMÉLYES ATTITÚD KIALAKÍTÁSA

A KREATÍV SZEMLÉLÉS, MEGFIGYELÉS FEJLESZTÉSE

- C) külső fizikai, társadalmi, kulturális és mentális környezet előítélet mentes megfigyelése, különböző szempontok és nézőpontok rögzítése, összevetése, értelmezése
- D) önfegyelem, objektivitás, lényeglátás, az egész és részek viszonyának megértése, személyes megélése, ráhangolódás a külvilágra, önmagunk behelyezése a szűkebb és tágabb értelemben vett környezetünkbe

SZÍNTÉR - FŐTÉMA

TÁRGY és TÉRÁBÁRZOLÁS - SZABADKÉZI RAJZ - épített környezet

A három dimenziós tér síkban való megjelenítésének szabályszerűségeivel ismerkedünk. Megfigyeljük, megtapasztaljuk a nézőpont, a horizont, a szemmagasság, a távolság által változó térbeli látvány különbözőségeit.

A perspektivikus látásmód gyakorlásával a valóság előítélet nélküli, azaz berögzült sablonoktól, félinformációkból adódó tévedésektől mentes látására és annak visszaadására törekszünk.

A vonalperspektívát – egy, két és háromirányponthoz tartozó perspektívát - a négyzet, a kocka és különböző síklapokból felépülő mértani formák és tárgyak megfigyelésével sajátítjuk el. Általános és speciális nézőpontokból értelmezzük a látványt. Mind a térben megkomponált beállításokat, mind a teret, mint minket befogadó környezetet megtanuljuk képpé formálni, a belső és a külső tér ábrázolásával egyaránt.

A szögletes formák értelmezésének elsajátítása után az ellipszist – mint a kör látszati képét – és annak törvényszerűségeit gyakoroljuk látni, és rajzolni. Ennek ismeretében hengert és gömböt, egyéb forgástesteket, tárgyakat, drapériát, és azokból rendezett csendéleteket rajzolunk.

A tanév során az előző évben megtanult technikákat alkalmazva szerkezeti és tónusos rajzokkal mélyítjük tudásunkat.

ismeretek, fejlesztési követelmények**TÁRGY és TÉRÁBRÁZOLÁS - SZABADKÉZI RAJZ - perspektíva, arányok, irányok****III. SZÖGLETES TESTEK RAJZOLÁSA**

a tér megfigyelése, vonalperspektíva
 a méret látszólagos változásának értelmezése
 a párhuzamos vonalak találkozásának törvényszerűsége
 az egyenes vonal szabadkézi rajzolásának lehetőségei
 tónusok, tónushatárok
 ROMÁNKORI és GÓTIKUS térábrázolás / RENESZÁNSZ

IV. HENGERES FORMÁK ÁBRÁZOLÁSA

a kör térbeli látványának megfigyelése, az ellipszis tükörszimmetriája
 arányainak módosulása a nézőpont változásának okán
 az ellipszis szabadkézi rajzolásának fortélyai
 különbözőségek és azonosságok a hengeres testeknél
 tónusok, tónusátmenetek
 ETRUSZK és RÓMAI boltívek / BIZÁNC

kapcsolódási pontok**SZABAD ÉS KÖTÖTT STÍLUSÚ VERBÁLIS ÉS ÍROTT KIFEJEZÉS – poétika**

3. **VERS** - egyéni és csoportos írás gyakorlatok
 írott és hangzó versek
 fotók, véletlenszerűen megjelenő szavak és zenei ritmusok segítségével
4. **ÉNEK-ZENE, GEOMETRIA / IRODALOM**
 dallamhoz, ritmushoz szövegírás, megzenésített versek
 hangulatból rajzolat – rajzolatból dallam kialakítás
 fényforrás, surlófény, önárnyék, vetett árnyék
 hármas egység: hangindítás, dallam, lezárás

kulcsfogalmak

perspektíva, horizont, szempont, iránypont
 ellipszis, fókuszpont, forgástengely, nagytengely
 levegőperspektíva, arányok, irányok
 önárnyék, vetett árnyék, csúcsfény, visszavertfény

ABSZTRAKCIÓ**ajánlott irodalom**

Romhányi József: Szamárfül, Madách Imre: Az ember tragédiája, Leonardo Da Vinci: Trattato della pittura, Cornelius Escher grafikái, Orosz István rajzai, Kólya Dániel: Ábrázoló geometria, Kőnig Frigyes: Térábrázolás, Szabó Attila: Művészettörténet vázlatokban / képekben

értékelési szempontok:

A képzőművészeti tagozat második évfolyamán az értékelés szintén a megvalósuló alkotások alapján, azok minősége, mennyisége szerint történik. A rajzok mennyisége tükrözi, mennyi időt, fáradságot, mennyi fizikális energiát szánt a diák az ismeretek elsajátítására, azok szorgalmas begyakorlására. Az elkészült képek színvonala, a térbeliség leképezésének sikeres volta, a tónusok valóság-hű megfogalmazása figyelmének, szellemi összpontosításnak képi lenyomatai. Mindkettőt értékeljük.

A továbbhaladási feltétele:

Amennyiben a diák tagozatos órákon való aktív részvételét nyugtázó érdemjegyeinek átlaga megfelelő, tehát várhatóan továbbra is képes lesz lépést tartani csoporttársaival, a továbbhaladás automatikus. Ellenkező esetben - egyedi elbírálás alapján - a diáknak lehetősége van egy javító vizsgán részt vennie.

11. évfolyam

tantárgyi tartalom

HÁTTÉR - A SZEMÉLYES ATTITÚD KIALAKÍTÁSA

A KREATÍV GONDOLKODÁS ÉS KIFEJEZÉS MEGVALÓSÍTÁSA

- E) objektív és szubjektív szemlélés, beleérzés, együttérzés
- F) általános és egyedi jellemzők megfigyelése
az alkotói szabadság, az anatómiai testvériség, a feladatbéli egyenlőség tudatos és érzelmi megélése, leképezése

SZÍNTÉR – FŐTÉMA

EMBERÁBRÁZOLÁS - SZABADKÉZI RAJZ - portré és egészalak

Az emberábrázolás nehézségeit és szépségeit ismerjük meg e tanév során. A portré, azaz fejrajz, büszk rajzolásával kezdjük tanulmányainkat. Megfigyeljük a fej szerkezetét, arányait, a részletek egymáshoz való viszonyát, majd megtanuljuk a különböző részletek rajzolásának fortélyait. Az egészről lebontva, kibontva megformáljuk a portrét. Törekszünk az általános és ideális – valamint az egyedi és karakteres arányok és formák egyensúlyát megteremteni. Azaz a sematikus, személytelen portrék - vagy a karikatúrák felé billenő rajzunkat egy harmonikus, középpútra terelni.

Félalakos emberábrázolással folytatjuk tanulmányainkat. Megtanuljuk a kéz rajzolásának fortélyait, majd a portrénkat kézzel kiegészítve immár teljesebb képet adunk modellünkről. Az egészalakos rajzainkon az emberi test arányainak objektíven figyeljük, a megtanult, általános arányok individuumra jellemző sajátosságait vizsgáljuk. A frontális, álló alakok ábrázolását gyakoroljuk - több nézőpontból, a modell és a megfigyelő helyzetének térbeli változtatásával, távolság és magasság tekintetében is. Később ugyan ezen elv mentén a kontraposzt testtartás rajzolását vizsgáljuk és gyakoroljuk. Az objektív megfigyelésen túl a szubjektív, személyes beleérzésünk, véleményünk, érzelmi viszonyunk kifejezésére is törekszünk.

Talán a legnagyobb kihívást a virtuális és a valós valóság megkülönböztetése jelenti e korosztálynak. Az anime és egyéb digitális figurák, karakterek, avatárok és a valódi, húsvér emberek arányainak, térbeliségének, jelentőségének felismerése, megértése és papíron történő megformálása a legfőbb feladatunk; valószerűség és valóság, létező és élet biztos, tudatos, elválasztása, érett rajzolása.

ismeretek, fejlesztési követelmények**EMBERÁBRÁZOLÁS - SZABADKÉZI RAJZ - kompozíció, anatómia****V. PORTRÉRAJZOLÁS**

a koponya felépítése, arányai, jellemzői, részei

a portré elhelyezése, képkivágás, teljes arckép és részeinek viszonya

az arc részletei, általános és egyedi jellemzők, karakter

tónusok, a portré térbelisége, a haj rajzolása

frontális és profilkép, félprofil ábrázolás, mint a kettő ötvözete

KORA-, ÉRETT- és KÉSŐRENEZÁNSZ portrék / AVANTGARD, MODERNIZMUS

VI. ALAKRAJZ

a kéz rajzolása, kéztartás, félalak

az álló alak arányai, tengelyek és párhuzamosok a frontális alakrajzon

a kontraszt szépsége és nehézsége, súlypont, súlyvonal

a tengelyek és vízszintes síkok módosulása, a perspektíva szabályszerűségei,

ülő portré, kompozíció, tónusok, lényeg kiemelése

EGYIPTOMI, GÖRÖG, GÓTIKUS szobrok / RENESZÁNSZ, ROMANTIKA

kapcsolódási pontok**EGYÉNI ÍRÁSBELI MEGFOGALMAZÁS– fantázia****5. SCIFI - egyéni és csoportos írás gyakorlatok**

prózai és/vagy költői „látomások”

alapszituáció, megoldási alternatívák és elérni kívánt cél alapján

6. FOTÓ, FILM, MÉDIA / IRODALOM

képregény, story-board, örök változás állandósága: Möbius-szalag

hármas egység: probléma felvetés, alternatív utak, párhuzamos / nyitott befejezések

kulcsfogalmak

elhelyezés, arányok, általános – egyedi jellemzők
 arckoponya - agykoponya, arcélszög
 frontális, kontraszt, vélt és valós viszonyok
 Vitruviusi ember, pentagramma, aranymetszés

ANATÓMIA**ajánlott irodalom**

Isac Asimov összes, Hieronymus Bosch, Salvador Dalí, Victor Vasarely, Pablo Picasso művei,
 Tage Danielsson: Picasso kalandjai, Nepp József: Mézga Aladár különös kalandjai, Ron Howard
 A DaVinci-kód, Leonardo Da Vinci: A Vitruvius-tanulmány, Barcsay Jenő: Művészeti anatómia,
 Szabó Attila: Művészettörténet vázlatokban / képekben

értékelési szempontok:

A tagozat harmadik évfolyamán már érett személyiséggé kezdenek formálódni tanulóink. Ennek megfelelően a rajzaik már nem csak a tananyag pontos és biztos elsajátítását tükrözik, de kibontakozó stílusuk is megjelenik munkáikon. Mivel e stílus megítélése szubjektív, az értékelés alapja továbbra is az elkészült alkotások mennyisége és minősége.

A továbbhaladási feltétele:

Amennyiben a diák tagozatos órákon való aktív részvételét nyugtázó érdemjegyeinek átlaga megfelelő, tehát várhatóan továbbra is képes lesz lépést tartani csoporttársaival, a továbbhaladás automatikus. Ellenkező esetben - egyedi elbírálás alapján - a diáknak lehetősége van egy javító vizsgán részt vennie.

12. évfolyam

tantárgyi tartalom

HÁTTÉR - A SZEMÉLYES ATTITÚD KIALAKÍTÁSA

A KREATIVITÁSBAN REJLŐ LEHETŐSÉGEK ÉS EREDMÉNYEK FELFEDEZÉSE

- G) önálló problémafelvetés és megoldás
elmélet és gyakorlat, tervezés és megvalósítás egysége
- H) az alkotói szabadság, mint szépség és szörnyeteg
a döntés, a felelősség és a következmény vállalása

SZÍNTÉR – FŐTÉMA

ÖNÁLLÓ PROGRAM / PORTFÓLIÓ - képgrafika, tervezőgrafika és tárgyalgotás

Az utolsó évben a diáknak a legnagyobb kihívással kell szembenéznie, a legnagyobb kérdést kell feltennie. Sőt, meg is kell válaszolnia. Hova tovább? Ha a válasz megszületik, ha a korábban elgondolt továbbtanulási út megszilárdul, vagy újabb ösvény nyílik, a feladat legnehezebb részén sikeresen túljutott. Már „csak” fel kell készülni a felvételire. E kérdés mellett eltöpreng az idei év másik nagy kérdőjele a „mit rajzoljak” szótagok után.

Az rajz érettségire és/vagy a továbbtanulásra készülő diáknak az elvárt feladatokon belül, s azon felül kell saját témát keresnie. Míg annak, ki más pályára készül, lehetősége van egy vágyott témában, technikában mélyíteni a tagozaton megszerzett tudását, tét nélkül, önmagát fejlesztve. A téma választásában természetesen segítséget nyújtunk, ismerve a diák személyiségét (pszichéjét, szorgalmát, tehetségét...).

A portfólióba bekerülő rajzokon a négy éves munka legjavát mutatjuk be, akár a gimnáziumban, akár otthon készültek azok. Ahogyan egy-egy alkotáson belül igyekszünk egyensúlyt teremteni az igényesség és játékosság, a precizitás és a lendületesség valamint a valósághű és az expresszív ábrázolás között, úgy a portfólió egészében is izgalmas, sokrétű anyag bemutatására törekszünk. A tervezési feladatnál a megvalósíthatóság határát feszegetve kerüljük az unalmas, sablonos megoldásokat. A színek, formák, tónusok pszichológiai hatását, a jelképek kulturális jelentéstartalmát tudatosan alkalmazzuk.

ismeretek, fejlesztési követelmények**ÖNÁLLÓ PROGRAM / PORTFÓLIÓ** - a rajz, mint egyedi grafika, és mint terv**VII. PROGRAM**

az érettségi követelmények és/vagy a
 a leendő felsőoktatási intézmény felvételi feladatainak megismerése
 egyéni téma keresése, munkaterv kialakítása, portfólió tervezése
 tanulmányrajzok válogatása, hiányosságok feltárása
 a választott szaknak megfelelő alkotások megtervezése
 NYÍLTNAP, KIPAKOLÁS (művészeti egyetemi kiállítások) / KORTÁRS kiállítások

VIII. PORTFÓLIÓ

az érettségiben beadandó képi anyag és/vagy a
 a felvételi első fordulóján benyújtandó munkák elkészítése
 egyéni téma kidolgozása, munkaterv pontosítása, portfólió összeállítása:
 tanulmányrajzok magas színvonalú elkészítése, korábbiak befejezése
 a választott szaknak megfelelő képző- és iparművészeti alkotások létrehozása
 GALÉRIÁK, MÚZEUMOK gyűjteményei / aktuális KIÁLLÍTÁSOK

kapcsolódási pontok**ÖNÁLLÓAN FELÉPÍTETT VERBÁLIS KIFEJEZÉS – retorika****7. SZAKKIFEJEZÉSEK**

művészettörténeti szakkifejezések értő tolmácsolása
 a képző- és iparművészeti technikák szabatos előadása

8. TÁRGY-ÉS KÖRNYZETKULTÚRA / IRODALOM

saját alkotások pontos, igényes ismertetése
 hármas egység: probléma elővezetése, a megvalósítás során bejárt út megfogalmazása, a megvalósult befejezés összefoglalása / alternatívák felvázolása

kulcsfogalmak

portfólió, tanulmányrajz, portré, egészalak, tárgy- és térábrázolás
 képző- és iparművészet, tervező- és képgrafika
 esztétika, tárgykultúra
 kulturális érték felismerése, őrzése, teremtése

ASSZOCIÁCIÓ**ajánlott irodalom**

Gulácsy Lajos festészete és Nakonxipan c. könyve, Vincent Van Gogh festészete és naplója,
 Leonardo Da Vinci festményei, írásai, találmányai, Lyka Károly: Kis könyv a művészetről, Szabó
 Attila: Művészettörténet vázlatokban / képekben

értékelési szempontok:

A végzős diákok munkája összetettebb szempontok alapján értékelendő, mint a korábbi években. Ebben az évben már nem csak a rajzok, képek, tárgyak megalkotása a feladatuk, hanem magának a feladatnak a megtervezése, megálmodása is a tanulókra hárul. Mint majdnem érett személyek, már önmaguk találják ki, tervezik meg és készítik el a saját, szabadon választott képi anyagukat. Ezért az érdemjegy a megvalósult alkotások mennyiségén, minőségén túl azt is tükrözi, mennyire sikerült a diáknak kigondolni, felépíteni és megvalósítani terveit.

A továbbhaladási feltétele:

Amennyiben a diák tagozatos órákon való aktív részvételét nyugtázó érdemjegyeinek átlaga megfelelő, bizonyára a várt szinten teljesíti az éves feladatot. Ellenkező esetben - egyedi elbírálás alapján - a diáknak lehetősége van egy javító vizsgán részt vennie.

Kiskunhalas, 2023. augusztus 31.

Rácz-Fodor Katalin

grafikusművész, művészi-rajz tanár